

Життя без обмежень. Шлях до неймовірно щасливого життя
Нік Вуйчич

Проект TRUESTORY. Книжки, що надихають

Нік Вуйчич народився без рук і ніг, та живе незалежним, повноцінним, насиченим життям: здобув дві вищі освіти, самостійно друкує на комп'ютері зі швидкістю 43 слова за хвилину, займається серфінгом, грає у гольф, захоплюється риболовлю і навіть пірнає з трампліна у воду. Його книжка – емоційна й надихаюча розповідь про те, як здолати відчай, злигодні, повірити в себе й стати щасливим. Нік відверто розповідає про свої фізичні проблеми й переживання, про те, яких зусиль йому довелося докласти, щоб змиритися зі своїм станом, – була мить, коли він хотів вкоротити собі віку. Спливло багато часу, перш ніж він навчився бачити у своїх проблемах не лише заваду, а й можливість розвитку, ставити перед собою велику мету й завжди здобувати бажане. Без рук і ніг він навчився підніматися у всіх сенсах цього слова. У своїй книжці Нік сформулював правила життя, які допомогли йому, тепер ними він ділиться з читачами.

Нік Вуйчич

Життя без обмежень

Шлях до неймовірно щасливого життя

Богові: Отцю, Синові та Святому Духові.

Також хотів би присвятити цю книжку родині Тотів із Сан-Дієго, штат Каліфорнія. Я вдячний їм за наріжний камінь віри, що його Філ встановив у моєму житті. Його неймовірна прихильність до евангелізму поклала початок мого нового життя.

Вступ

Звати мене Нік Вуйчич. Маю двадцять сім років. Я народився без рук і ніг, та на долю не нарікаю.

Я мандрую світом, аби надихнути мільйони людей. Я закликаю всіх озброїтися вірою, надією, любов'ю та сміливістю і здолати всі перепони, що стоять на шляху до здійснення мрій. У цій книжці я розповім про свій шлях. Певна річ, переді мною поставали певні перешкоди, та більшість із них знайома кожному. Я хочу надихнути вас на здолаття власних проблем і незгод. Хочу, аби ви знайшли власну мету життя. Ваше життя мусить бути прекрасним.

Нам часто здається, що життя несправедливе. Скрута і складні обставини змушують нас сумніватися в собі й призводять до розпачу. Я добре це знаю. Та в Біблії мовиться: «І в скруті шукай щирі радості». І на засвоєння цього уроку в мене пішло декілька років. Але тепер я чудово це розумію, і на власному досвіді допоможу вам усвідомити, що найтяжче в житті – самих себе збагнути і своїми дарами поділитися з ближнім.

Мої батьки – ревні християни. Та коли у них з'явився я, дитина, що не мала ані рук, ані ніг, вони засумнівалися в Богові: з якою метою він створив мене? Спершу вони думали, що така людина, як оце я, не має надії на майбутнє. Їм здавалося, що я ніколи не зможу жити нормальним, повним життям.

Та сьогодні моє життя перевершує те, про що ми навіть не мріяли. Щодня я спілкуюся з багатьма людьми телефоном, електронною поштою, з допомогою смс-повідомлень і в Twitter. Люди підходять до мене в аеропортах, готелях і ресторанах. Вони обіймають мене і кажуть, що я змінив їхнє життя. Це справжня благодать Господня. Я неймовірно щасливий.

Ми з батьками навіть не уявляли, що моя вада – мій «тягар» – може стати благословенням, а інвалідність відкриє переді мною неймовірні можливості, дозволивши спілкуватися з іншими людьми, підтримувати їх, розуміти їхній біль і дарувати їм розраду. Так, мені нелегко ведеться, та я маю люблячих родичів, Господь дав мені жвавий розум і вселив у мою душу глибоку і щирі віру. Я відверто поділюся з вами тим, як після пережитих незгод до мене прийшли віра і усвідомлення сенсу життя.

У підлітковому віці (а в цей період усі ми замислюємося над своїм майбутнім), мене охоплював відчай. Здавалося, я вже ніколи не стану «нормальним». А вдавати, що моє тіло – таке саме, як і у моїх однолітків, неможливо. Я намагався займатися звичайними хлоп'ячими справами – плавати або кататися на скейтборді, та вкотре впевнювався, що в світі багато того, чого я просто неспроможний зробити.

Жорстокі діти називали мене почварою і не хотіли спілкуватися зі мною. Я ж почувався звичайнісіньким хлопчиком і хотів бути таким, як усі. Та мені це було не під силу. Я хотів,

щоб зі мною дружили, але цього не відбувалося. Я хотів бути звичайним, однак і це не виходило. Я бився головою об стіну. У мене боліло серце. Я був пригнічений, нещасний, не бачив сенсу жити, страждав від того, що приречений вічно бути тягарем для близьких, мене опосідали чорні думки. Я почувався самотнім навіть тоді, коли поруч зі мною були мої рідні. Але я жорстоко помилявся. Те, чого я не знав у чорні дні мого дитинства, могло б вистачити на книжку. Ту, що її ви зараз тримаєте у руках. Я хочу показати шлях по той бік горя, де ви станете сильнішими, наполегливішими, сповнені бажання змінити власне життя так, як ви навіть і не мріяли.

Коли ви маєте бажання і прагнення щось зробити, і якщо на це «щось» є ласка Божа, ви неодмінно досягнете свого. І це дуже важливо! Правду сказати, я й сам не завжди у це вірив. Якщо ви бачили якусь із моїх бесід в Інтернеті, то напевно відчули, що щастя, яке мене сповнює, – це результат тривалої праці. Спершу я не мав того, чого потребував. І те, чого мені бракувало, я знайшов згодом. Отже, щоб жити без обмежень, я потребую:

- Потужного відчуття сенсу життя.
- Непохитної надії.
- Віри в Бога і в нескінченну Його милість.
- Любові й прийняття самого себе.
- Правильного ставлення до життя.
- Сили духу.
- Готовності до змін.
- Сильного серця.
- Готовності шукати можливості.
- Здатності оцінювати ризики і сміятися над життям.
- Бажання служити людям.

Кожен розділ цієї книжки присвячений одному з пунктів мого списку. Я спробую розповісти вам про них так, щоб можна було скористатися ними на шляху до повноцінного й осмисленого життя. Я написав цю книжку, тому що хочу поділитися з вами любов'ю Господа, і щоб ви відчули радість і щастя, що їх Він призначив для вас.

Якщо ви – один із тих, для кого кожен день – тяжка боротьба, пам'ятайте, що в моєму житті була не лишень боротьба. А ще й відчуття сенсу і мети життя, завдяки чому життя моє стало таким, про яке я навіть мріяти не міг.

Будь-хто впродовж свого життя переживає важкі моменти. Людина падає, і, здається, що вже не стане сил звестися на ноги. Мені знайоме це відчуття. Воно знайоме нам усім. Життя – не проста річ. Та долаючи перепони, ми загартовуємося, і повинні бути вдячні за те, що перед нами відкриваються нові можливості. Важливо також, як людина впливає на довколишніх, і те, як вона завершує свій шлях.

Я люблю власне життя так само, як і ваше. І перед нами відкриваються неймовірні можливості.

То що скажете, друзі? Вирушаймо цим шляхом разом?

Розділ 1

Як не можете дочекатися дива – створіть його

На YouTube ви знайдете моє відео, де я катаюся на скейтборді, серфінгу, займаюся музикою, б'ю по м'ячику для гольфу, падаю, підводжуся, спілкуюся з людьми. А найприємніше те (ви побачите), як мене обіймають відомі й знамениті люди.

Для пересічної людини це звичайнісінькі речі, чи не так? То чому ж люди переглянули моє відео мільйони разів? Мені здається тому, що попри фізичні обмеження я живу так, наче й не маю ніяких обмежень.

Досить часто люди вважають, що інваліди – бездіяльні й слабкі, а ще, можливо, навіть озлоблені й відлюдкуваті. Мені подобається дивувати їх тим, що я веду дуже активний і часом навіть екстремальний спосіб життя.

Серед сотень коментарів до мого відео найчастіше трапляється такий: «Коли вже такий хлопець може бути щасливим, я замислився, чому ж часом мені так шкода себе... чому іноді мені спадає на думку, що я не достатньо гарний, не достатньо привабливий тощо. Як такі думки можуть опосідати мою голову, коли цей хлопець без рук і ніг ЩАСЛИВИЙ?!».

Мене часто запитують: «Ніку, і як тільки тобі вдається бути щасливим?». Можливо, вам

доводиться боротися з певними власними проблемами, тому спершу я дам вам загальну відповідь:

Я пізнав щастя, коли зрозумів, що попри свою недосконалість, все ж можу бути ідеальним Ніком Вуйчичем. Мене створив Бог відповідно до власних планів, що їх Він мав тільки на мене. Не хочу сказати, що мені не потрібно удосконалюватися. Навпаки, я постійно намагаюся поліпшити себе, щоб успішніше служити Господові й світу!

Я вірю в те, що в моєму житті немає обмежень. І хай там які б проблеми вас не гнітили, я хочу, щоб ви ставилися до свого життя так само, як я. Починаючи нашу спільну мандрівку, будь ласка, подумайте про обмеження, що їх ви створили для себе самі або дозволили створити іншим людям. А тепер подумайте, як би воно було, коли б раптом зникли ці обмеження? Як склалося б ваше життя, коли б ви могли все?

Я – справжній інвалід, однак живу повним життям. Унікальний стан відкрив переді мною унікальну можливість – можливість спілкуватися з тими, кому важко. Тільки уявіть, які можливості відкриються перед вами!

Ми занадто часто повторюємо собі про те, що не достатньо розумні, вродливі або талановиті, щоб реалізувати свої мрії. Ми покладаємося на оцінку інших людей, обмежуючи власні можливості. Хіба може щось бути гірше! Та ось так міркуючи, ви обмежуєте плани Бога, що їх Він приготував для вас! Ви ж бо є Його творінням. Він створив вас для певної мети.

Відмовляючись від власних мрій, ви обмежуєте силу Бога. Ви не можете обмежувати власне життя, позбавляючи себе у такий спосіб Його любові!

Я маю вибір. Ви маєте вибір. Ми можемо жити самими розчаруваннями і нестатками, відчувати гіркоту, гнів і смуток. Та, наразившись на життєві незгоди і неприємних людей, ми здатні вчитися на власному досвіді, рухатися вперед і брати на себе відповідальність за своє щастя.

Як і всяке Боже творіння, ви прекрасні й дорогоцінні. Ви заслуговуєте на всі діаманти на світі і навіть більше. Ми з вами створені для того, щоб стати тими, ким повинні стати! Мета нашого життя – прагнення стати кращою людиною, розширити свої межі та мріяти про Велике. Не завжди ваш шлях буде встелений трояндами, і ви не маєте рухатися ним, як танк. Та однак життя прекрасне. Я хочу сказати вам: хай якими були ваші життєві обставини, поки ви дихаєте, ви можете зробити свій внесок у це життя.

Я не маю змоги покласти руку вам на плече, але здатний з вами щиро поговорити. Хай яким жажливим здавалося вам життя, завжди є надія. Хай якими сумними були обставини, попереду на вас чекає щось хороше. Хай які потужні постають завади на вашому шляху, ви зможете їх здолати. Бажання змінитися ще не означає змінитися насправді. Все ваше

життя може змінити тільки рішення негайно діяти!

Все, що робиться – на краще. Я впевнений в цьому, адже підтвердженням цього є моє життя. Що може бути доброго у житті безрукого і безногого інваліда? Дивлячись на мене, люди розуміють, з чим я зіткнувся, які труднощі й перешкоди подолав. Вони хочуть говорити зі мною, надихатися моїм прикладом. Вони дозволяють мені ділитися з ними моєю вірою, дарувати надію, вселяти їм любов.

Такий мій внесок у це життя. Дуже важливо усвідомлювати власну значущість. Знайте, що ви теж можете зробити свій внесок. Якщо зараз ви засмучені й пригнічені, в цьому немає нічого особливого. Пригніченість – ознака того, що ви хочете від життя більшого, ніж маєте зараз. І це добре. Дуже часто життєві негаразди підказують нам, якими ми повинні бути насправді.

Цінність життя

Я далеко не одразу збагнув, що ж доброго в тому, що я народився саме таким. Коли моя мама завагітніла, їй було двадцять п'ять років. За професією акушерка, вона працювала медсестрою в пологовому будинку і дбала про сотні матерів і немовлят. Завагітнівши, вона відразу ж стала стежити за своїм харчуванням, з обережністю ставилася до ліків, не пила алкоголю, не вживала аспірин та інші знеболювальні. Вона звернулася до найкращих лікарів, і вони запевнили її у нормальному перебігові вагітності.

Та однак її щось непокоїло. У міру наближення пологів мама кілька разів ділилася своєю тривогою з чоловіком. Весь час повторювала: «Сподіваюся, з дитиною все буде гаразд».

Під час двох ультразвукових досліджень лікарі не помітили нічого незвичайного. Вони сказали моїм батькам, що у них буде хлопчик, та й словом не прохопилися про те, що у дитини немає кінцівок! Я народився 4 грудня 1982 року. Спершу мамі мене не показали, але вона відразу ж запитала у лікарів: «З дитиною все гаразд?». У відповідь ані слова. Спливав час, а мамі все ще не показували немовляти. Вона відчула недобре. Лікарі не поспішали вручити їй дитину: викликали педіатра, відійшли в дальній кут кімнати і стали оглядати мене й радитися. Коли мама почула мій голосний плач, заспокоїлася. Та батько, який ще під час пологів помітив, що у мене немає руки, відчув запаморочення, і його вивели із приміщення.

Сестри і лікарі були вражені моїм виглядом. Вони швидко закутали мене в пелюшки. Мама бачила, як засмутилися медики. «Що сталося? – запитала вона. – Скажіть, що з моєю дитиною?».

Лікар не відповідав, але мама наполягала. І тоді він обмежився медичним терміном: «Фокомелія».

Мама все зрозуміла, не могла в це повірити. Фокомелія – це каліцтво, відсутність кінцівок.

А тим часом мій батько перебував у коридорі, на самоті зі страшними думками про те, що сталося з його дитиною. Коли педіатр вийшов, щоб із ним поговорити, він розридався: «Мій син, що з ним? У нього і справді немає руки?».

«Ні, – щонайм'якше відповів педіатр. – У вашого сина немає ані рук, ані ніг».

У батька підкосилися коліна. Він упав на стілець і не міг говорити. Та згодом гору взяв інстинкт чоловіка і батька. Він кинувся у палату, щоб сказати дружині про це, перш ніж вона побачить дитину. Та мама вже все знала і гірко плакала. Лікарі запропонували їй взяти мене на руки, але вона відмовилася і веліла мене забрати.

Сестри плакали, акушерка плакала. І, певна річ, я також плакав! Нарешті вони показали мене мамі. Мама не могла знести цього видовища: у її дитини не було кінцівок.

«Заберіть його, – сказала вона. – Я не хочу торкатися до нього і бачити його».

Батько й досі шкодує про те, що лікарі не дали йому можливості правильно підготувати дружину. Коли вона заснула, він прийшов до мене в дитячу, а потім повернувся до дружини і сказав їй: «Він такий гарненький». Батько запитав, чи не хоче мама подивитися на мене, але вона була занадто приголомшена. Він зрозумів її почуття і поставився до них із повагою.

Мое народження стало для батьків і нашого приходу не святом, а величезним горем. «Якщо Бог – Бог люблячий, – говорили люди, – то чому ж Він дозволяє такому статися?».

Горе моєї матусі

Народження первістка – чудовий привід для згуртування сім'ї. Та коли народився я, моїй матері ніхто не надіслав квітів. Це вразило її та посилило відчай.

Вся в сльозах, вона питала у мого батька: «Невже я не заслужила квітів?». «Вибач мені, – відповів він. – Звісно, ти їх заслужила!». Він пішов у квітковий магазин і повернувся з прекрасним букетом.

Про все це я довідався, коли мені виповнилося зо тринадцять років. Тоді я почав розпитувати батьків про мое народження і про їхню реакцію на те, що я народився без рук і ніг. В той день мені було тяжко у школі. Я розповів про це мамі, і вона плакала разом зі мною. Я сказав їй, як страждаю через те, що не маю рук і ніг. Вона витерла мої сльози і сказала, що вони з батьком вірять в те, що у Господа є для мене якийсь план, і дуже скоро Він його відкриє. Я й далі розпитував батьків. Мої питання були продиктовані звичайною цікавістю. Крім того, цікаві однокласники весь час дошкуляли мені розпитуваннями.

Спершу мене лякало те, що могли повідати батьки. І справді, їм було важко розповісти все. Я не хотів влаштовувати їм допит. Попервах мама й тато були дуже обережні й намагалися мене всіляко захистити. Та я зростав і розпитував їх дедалі наполегливіше. І тоді, зрозумівши, як мені важко, вони розповіли мені про свої почуття і страхи. Почувши, що мама не хотіла взяти мене, новонародженого, на руки, я дуже засмутився (це м'яко кажучи). Як я міг іще почуватися, коли довідався, що навіть власна мати знехтувала мною... Певна річ, я страждав.

Уявіть себе на моєму місці: дуже боляче почуватися зневаженим... Але потім я подумав про те, що зробили для мене мої батьки за цей час. Вони багато разів доводили мені свою любов. До моменту цієї розмови я був уже досить дорослим, щоб подивитися на проблеми очима матері. Перебіг її вагітності був нормальним, і лише інтуїція підказувала: щось не так. Вона була вражена і налякана. Як я повівся б на її місці? Не впевнений, що зміг би впоратися з цим горем так само, як вони. Я поділився з ними своїми думками, і ми знову занурилися в спогади.

Добре, що ми почекали з цією розмовою. До цього часу я вже напевне знав, що батьки мене люблять. Ми продовжували ділитися своїми почуттями і страхами. Батьки допомогли мені зрозуміти: вони свято увірували в те, що Бог створив мене таким задля якоїсь мети. Я був дуже наполегливою і завзятою дитиною. Мої вчителі, батьки інших дітей і сторонні люди часто говорили моїм батькам, що мое ставлення до життя надихає їх. А я усвідомлював, що хай як мені було важко, багатьом ведеться ще важче.

Сьогодні я багато подорожую світом і бачу жахливі страждання. І вдячний за те, що у мене все склалося саме так, а не інакше. Я не зосереджуюся на тому, чого мені бракує. Я бачив дітей-сиріт, які страждають жахливими захворюваннями, бачив молодих жінок, котрі потрапили у сексуальне рабство, бачив чоловіків, що опинилися у в'язниці через те, що вони були занадто бідні, щоб сплатити свої борги. Страждання є скрізь і часом вони нестерпні. Та навіть у найжахливіших нетрях, в серці найстрашніших трагедій є люди, яким вдавалося не тільки вижити, а й залишатися щасливими. У нетрях Міста Сміттярів, на околиці столиці Єгипту Каїра, я ніяк не сподівався побачити радість. Квартал Маншит Нассер притулювся на прямовисній скелі. Назва кварталу дуже точно відповідає смороду, що шириться його вулицями. Більша частина з п'ятдесяти тисяч жителів Міста Сміттярів днями тиняється вулицями Каїра, збирає сміття, звозить додому й сортує його. Щодня

люди порпаються в горах сміття, залишеного вісімнадцятьма мільйонами жителів столиці, сподіваючись знайти щось таке, що можна продати, переробити або хоч якось використати.

На вулицях я бачив купи сміття і смердючих залишків. Здавалося б, люди, що живуть тут, повинні бути охоплені відчаєм... Їхнє життя і справді важке. Але ті, з ким я зустрічався, дбали одне про одного, були щасливі й сповнені віри. Єгипет на дев'яносто відсотків мусульманська країна. Місто Сміттярів – єдиний переважно християнський квартал Каїра. Майже дев'яносто вісім відсотків цього кварталу – християни-копти.

Я бачив безліч нетрів по всьому світу. Каїрські нетрі виявилися найжахливішими і найбільш відразливими. Та в цьому маленькому світі панувала неймовірно тепла і дружня атмосфера. У крихітній бетонній церкві послухати мене зібралися близько ста п'ятдесяти осіб. Коли я заговорив, то був вражений радістю і щастям, що їх випромінювали ці люди. Я рідко почувався таким щасливим, і буквально купався в їхній любові. Розпитував людей про те, як змінилося життя в районі завдяки волі Бога. Віра підносила їх над життєвими негараздами. Їхні сподівання були пов'язані не з земним життям, а з життям вічним. Вони вірили в дива і дякували Богові за те, що Він є і що Він робить для них. І я розповів їм, як Ісус змінив моє життя. Перед від'їздом ми залишили кільком сім'ям рис, чай і невелику суму грошей, на яку можна було б купити їжі на кілька тижнів. Ми привезли з собою спортивне спорядження, футбольні м'ячі та скакалки для дітей. Нас одразу ж запросили пограти з місцевими дітьми. Ми веселилися і раділи життю, хоча перебували у страшних нетрях. Ніколи не забуду цих дітей і їхні усмішки. Я вкотре впевнився, що щасливим можна бути за будь-яких обставин – треба тільки вірити в Бога.

Як бідні діти можуть сміятися? Як можуть радіти в'язні? Ці люди піднеслися над обставинами, які були поза їхнім контролем і розумінням. А потім зосередилися на тому, що могли зрозуміти і контролювати. Мої батьки вчинили так само: поклалися на слово Господа. Все в цьому житті робиться відповідно до Його плану і мети.

Родина віри

Батьки мої родом із Сербії (територія колишньої Югославії), обое походять з суто християнських сімей, які емігрували в Австралію, коли вони були ще дітьми. Це довелося зробити, оскільки віра не дозволяла брати в руки зброю, а комуністичний режим переслідував їх. Свою віру вони могли сповідувати лише таємно. Крім того, вони страждали через брак фінансів, бо відмовлялися вступати до комуністичної партії, яка все контролювала в країні. У дитинстві мій батько часто голодував.

Після Другої світової війни мої дідусі й бабусі разом із тисячами сербських християн подалися до Австралії, США та Канади. Наші сім'ї опинилися в Австралії, де ніхто не заважав сповідувати свою віру. Інші родичі осіли в США і Канаді.

Мої батьки познайомилися в церкві Мельбурна. Душка, моя мати, вчилася на медсестру в Королівській дитячій лікарні Вікторії. Борис, мій батько, працював бухгалтером. Пізніше він став поєднувати роботу з пасторським служінням. Коли мені виповнилося сім років, батьки вирішили переїхати до США, де легше було дати раду з моєю інвалідністю. Мій дядько, Бата Вуйчич, займався будівельним бізнесом в Агура-Гіллс, що за тридцять п'ять миль від Лос-Анджелеса. Бата завжди переконував мого батька, щоб він отримав робочу візу в США, а вже роботою дядько його забезпечив би. У районі Лос-Анджелеса жило багато християн-сербів, і було кілька церков, що не могло не вплинути на рішення моїх батьків. Батько довідався, що отримати робочу візу не так то й легко. Та однак він вирішив подати заяву, а поки ми перебралися за тисячу миль на північ, у Брізбен, штат Квінсленд, де клімат був сприятливіший для мене (крім інвалідності, я ще потерпав від сильної алергії).

Коли ми задумали переїхати до Сполучених Штатів, мені було вже близько десяти років і я вчився у четвертому класі. Батьки вважали, що я, мій брат Аарон і сестра Мішель перебуваємо у такому віці, коли нам буде легко пристосуватися до американської освітньої системи. Трирічну робочу візу в США тато чекав півтора року. Нарешті, в 1994 році ми переїхали.

На жаль, через низку обставин переїзд до Каліфорнії виявився невдалим. Коли ми залишили Австралію, я вже вчився у шостому класі. Школа в Агура-Гіллс виявилася переповненою. Мене змогли прийняти лише у великий клас. Навчання було складним, та й програма суттєво відрізнялася від австралійської. Я завжди навчався добре, а тут довелося по-справжньому боротися. Через різницю у програмах доводилося наздоганяти своїх однолітків. Крім того, уроки з різних предметів проходили в різних класних кімнатах (в Австралії ми навчалися в одному класі), і це ще більше ускладнювало моє життя.

Ми жили разом з родиною мого дядька – з його дружиною Ритою і їхніми шістьма дітьми. Хоча будинок був доволі просторим для Агура-Гіллс, нам таки було тісно. Ми збиралися якнайшвидше переїхати у власний будинок, але ціни на житло виявилися набагато вищими, ніж в Австралії. Мій батько працював у свого брата. Мама не могла працювати медсестрою, бо більшість свого часу вона мусила приділяти дітям і їхньому навчанню. Вона навіть не подавала заявки на отримання ліцензії в Каліфорнії. Проживши три місяці в родині Бати, мої батьки вирішили, що переїжджати у США – невдала ідея. Мені було важко вчитися, батьки мали проблеми з оформленням медичної страховки для мене. Та й життя в Каліфорнії виявилось досить дорогим. Крім того, батькам здавалося, що отримати посвідку на проживання в США не вдасться. Адвокат їм сказав, що моя інвалідність може ускладнити ситуацію, оскільки влада сумніватиметься в тому, що сім'я зможе оплачувати медичні та інші витрати, пов'язані з цим.

Все як слід зваживши і проживши у США всього чотири місяці, батьки вирішили повернутися до Брізбена. Вони знайшли будинок практично там само, де жили до від'їзду, і всі ми повернулися до старої школи, до своїх друзів. Батько став викладати інформатику в технічному коледжі, а мама присвятила своє життя дітям і, переважно, мені.

Важка дитина

Не так давно батьки відверто поділилися зі мною власними страхами і жахами, що мучили їх після мого народження. Поки я ріс, вони, певна річ, навіть і словом не натякнули, що я – не та дитина, про яку вони завжди мріяли. Після пологів мама боялася, що взагалі не зможе дивитися на мене. Батько теж не був певен у моєму щасливому і безхмарному майбутньому. Якби я виявився безпорадним і нездатним упоратися з життєвими негараздами, то, як йому здавалося, ліпше б мені було померти. Батьки обговорювали різні можливості. Подумували навіть віддати мене: бабусі й дідусі були готові опікуватися мною. Та зрештою відкинули ці думки, вирішивши, що мусять самі ростити і виховувати мене. Вони зуміли вгамувати своє горе і вирішили зробити свого фізично неповноцінного сина максимально, наскільки це можливо, «нормальним». Батьки були глибоко віруючими людьми. Вони й далі вважали, що оскільки Бог створив мене таким, то на це були свої причини. Є рани, що швидше загоюються, коли людина рухається. Те саме можна сказати про життєві негаразди. Наприклад, ви втратили роботу. Або не складаються особисті стосунки. Можливо, накопичилися несплачені рахунки. Ніколи не псуйте собі життя наріканнями на несправедливість і випробування, що випали на вашу долю. Ліпше подивіться вперед. Можливо, на вас чекає нова, цікавіша і краще оплачувана робота. А ваші стосунки потребують оновлення, або, хтозна, ви невдовзі зустрінете прекрасну людину. Можливо, фінансові негаразди надихнуть вас на відкриття нових способів економії і заощаджень, і ви станете заможною людиною.

Ми не завжди здатні контролювати життєві обставини. Багато що відбувається не з нашої провини. Багато чого ви не в змозі зупинити. Можете або здатися, або продовжувати боротьбу за краще життя. Я раджу вам зрозуміти: все відбувається з певної причини. Все, що робиться, – на краще.

У дитинстві я був певен, що я – прекрасна дитина, така ж чарівна і улюблена, як всі діти на землі. Я не розумів, що відрізняюся від інших, не усвідомлював, що в моєму житті буде чимало проблем. І це щасливе невідання було моїм благословенням.

На нашу долю випадає стільки випробувань, скільки ми здатні подолати. Повірте мені, на кожную вашу перешкоду і проблему є набагато більше благодаті, ніж ви можете собі уявити. І з її допомогою ви зможете подолати все на світі.

Господь наділив мене неймовірною наполегливістю. Я отримав від Нього чимало дарів. І невдовзі впевнився, що навіть без кінцівок наділений фізичною силою і чудовою координацією. Я був незграбою, та в моєму віці всі діти такі. Я був пустуном, як всі мої однолітки.

Батьки багато займалися зі мною, аби навчити комфортніше підводитися, та я стояв на своєму. Мама намагалася допомогти мені, розкладаючи на долівці подушки, щоб із їх допомогою я міг підводитися. Та я навчився підніматися, спираючись лобом об стіну. З якоїсь причини мені здавалося, що набагато краще упертися чолом у стіну і підніматися по ній. Я все завжди робив по-своєму, навіть коли це було важко!

Змалку я міг користуватися тільки головою – напевно, саме тому в мене так швидко і сильно розвинувся інтелект (жарт!). Крім того, шия зміцніла, немов у бика, а лоб став таким твердим, що й куля б його не взяла. Певна річ, батьки весь час хвилювалися за мене. Як він навчатиметься в школі? Як він істиме? Хто подбає про нього, якщо з нами щось трапиться? Як він житиме самотійно?

Та й взагалі батьківство – це складно навіть зі здоровими дітьми. Молоді батьки часто жартують, що первістків потрібно видавати з інструкцією для користувачів. Але навіть доктор Спок нічого не написав про таких от дітей, як я. Зі мною було значно більше проблем, ніж зі здоровими дітьми. І все ж я вперто дедалі сильнішав і здоровішав.

Здоровий глузд для нас – це благословення і прокляття водночас. Як і мої батьки, ви так само боїтеся майбутнього і переймаєтеся ним. Та часто те, чого ви так боїтеся, виявляється не таким вже й жахливим.

Немає нічого поганого в тому, щоб зазирати вперед і планувати майбутнє. Та знайте: найбільші ваші страхи можуть обернутися приємним сюрпризом. Дуже часто життя повертає на краще.

Одним із найкращих сюрпризів мого дитинства став контроль над моєю крихітною лівою ступнею. Я інстинктивно користувався нею, щоб відштовхуватися, хвицатися, упиратися і підтягуватися. Батьки і лікарі вважали, що цією крихітною кінцівкою можна користуватися ще активніше, оскільки на ній було два пальці, але від народження вони зрослися. Лікарі запропонували зробити операцію з розділення пальців, щоб я міг користуватися ними – тримати ручку, перегортати сторінки і виконувати інші функції.

Тоді ми жили в Мельбурні, де медичне обслуговування на найвищому рівні. За мене взялися найкращі фахівці. Поки лікарі готували мене до операції, мама повідомила ім, що у мене майже весь час підвищена температура. Вони повинні були уважно стежити за тим, щоб я не перегрівся. Вона вже знала історію іншої дитини без кінцівок, котра перегрілася під час операції. В неї серйозно постраждав мозок.

Особливість мого організму слугувала предметом для постійних жартів у сім'ї. Батьки казали: «Коли Ніккі холодно, качки просто замерзають». Та коли відкинути жарти: якщо я багато займався, засмучувався або тривалий час залишався під яскравим світлом, у мене різко підвищувалася температура. Щоб не перегрітися, я повинен був постійно стежити за собою.

«Будь ласка, уважно стежте за його температурою», – напучувала мама хірургів. Хоча лікарі знали, що моя мати – медична сестра, все ж вони легковажно поставилися до її прохання. Вони успішно провели операцію з розділення пальців, але забули про її слова. З операційної мене вивезли мокрим, тому що лікарі не подбали про мою температуру, а потім стали знижувати її, обкладаючи мене вологими простирадлами, прикладаючи до мого тіла пакети з льодом, щоб уникнути небезпеки для мозку.

Мама знавісніла. Лікарі на власній шкурі відчули слов'янський гнів Душки!

І все ж, коли я охолов (в буквальному сенсі слова), мое життя поліпшилося. Визволені пальці придалися. Вони працювали не так, як сподівалися лікарі, але я пристосувався. Дивно, що можна зробити за допомогою крихітної ступні й пари пальців, коли в тебе немає рук і ніг! Операція і нові технології допомогли мені освоїти спеціальний електронний інвалідний візок, комп'ютер і мобільний телефон.

Не знаю, з якою проблемою боретеся ви. Я не намагаюся вдавати, що пережив щось подібне. Та уявіть лишень, через що довелося пройти моїм батькам після мого народження. Уявіть, що вони відчували, яким похмурим бачили власне майбутнє.

Можливо, зараз ви і не бачите світла в кінці вашого власного темного тунелю, але знайте, мої батьки не уявляли, що їхнє життя може бути щасливим. Я це знаю. Вони не уявляли, що їхній син зможе не лише жити самостійно і зробити кар'єру, а й стати щасливою і життєрадісною людиною!

Більшість страхів, які мучили моїх батьків, так ніколи і не збулася. Ростити мене було нелегко, та, гадаю, вони скажуть вам, що, крім труднощів, у нашому житті було чимало сміху і радості. Згадуючи минуле, можу сказати, що у мене було на подив нормальне дитинство, в якому я мучив своїх молодших брата і сестру так само, як будь-який старший брат!

Можливо, сьогодні життя повертається до вас не найкращим своїм боком. Ви сумніваєтеся в тому, що колись стане ліпше. Кажу вам, ви й уявити собі не можете, яке щастя ви отримаєте, коли не здастесь! Зосередьтеся на своїй мрії! Робіть все, на що у вас стане сил. Ви маєте досить сил змінити свої життєві обставини. Сміливо прямуйте до втілення будь-якої своєї мрії.

Життя мое – то роман, що тільки-но пишеться. Ваше життя – це ваш роман. То вже зараз почніть писати перший його розділ! Наповніть власну книжку пригодами, любов'ю і щастям. Проживіть ту історію, що її ви самі для себе призначите!

Пошук сенсу

Досить довго я не вірив, що зможу керувати власною долею і планувати власне життя. Мені важко було збагнути, яким чином я здатен вплинути на цей світ, і яким шляхом зможу йти. Я з дитинства був певен у тому, що в моєму спотвореному тілі немає нічого хорошого. Однак мене ніколи не виганяли з-за столу за те, що я не вимив рук. Не зазнавав я й болю від забитого пальця. Щоправда, не надто втішали такі переваги.

Мої рідні й двоюрідні брати та сестри не давали мені жодної можливості жаліти себе. Зі мною ніколи не панькалися, сприймали мене таким, яким я був. Їх піддражнювання і витівки загартовували. Замість гіркоти і туги я навчився веселощів і гумору.

«Подивіться-но на цього хлопця в інвалідному візку! Це інопланетянин!», – вигукували мої брати в торговому центрі, вказуючи на мене. Реакція оточуючих викликала у нас істеричний регіт. Люди просто не розуміли, що діти, котрі доймають дитину-інваліда, насправді його найліпші друзі.

Із віком я чіткіше усвідомив, що подібна любов – величезний дар. Навіть якщо часом ви відчуваєте самотність, ви повинні знати, що вас люблять. Повірте, Бог створив вас задля любові. А значить, ви не самотні. Його любов до вас нескінченна і безкорислива. Він любить вас не за щось... Він любить вас навіть у хвилини самоти і відчаю, нагадуйте собі про це. Пам'ятайте, що самотність і відчай – це всього лише відчуття, а не щось реальне. А от Божя любов настільки реальна, що Він, на доведення цієї любові, навіть створив вас.

Дуже важливо зберігати любов Господа у своєму серці, бо бувають часом миті, коли почувашся нещасним. Моя велика сім'я не завжди могла мене захистити. Наприклад, у школі зрозуміло було, що я не такий, як усі. Батько запевняв мене в тому, що Бог ніколи не помиляється, та бувало, я не міг позбутися відчуття, що я – виняток із цього правила.

«Чому Ти не міг дати мені бодай одну руку? – запитував я в Бога. – Лишень подумай, що я міг би зробити однією рукою!».

Певен, що і у вашому житті були миті, коли ви молилися або просто бажали, щоб ваше життя радикально змінилося. Не треба панікувати, якщо бажаного дива так і не сталося, і ваше бажання не здійснилося вмиль. Пам'ятайте: Бог допомагає тим, хто допомагає собі

сам. Ви повинні й далі боротися за досягнення вищої мети і втілення власних мрій.

Досить довго я думав, що, коли б мое тіло було більш «нормальним», то й життя повернуло в інше русло. Я не розумів, що мені не потрібно бути нормальним – досить бути собою, бути сином свого батька і виконувати волю Божу. Головна проблема – не в моєму тілі, а в тих обмеженнях, що їх я встановив для себе, не бачачи, які можливості мені надає життя.

Якщо ви не змогли стати тим, ким хотіли, чи не досягли того, чого прагли, причина, вочевидь, не в обставинах, а у вас. Визнайте свою відповідальність і почніть діяти. Спершу повірте в себе і в свою значущість. Не слід чекати, поки це усвідомлять всі довкола вас. Не чекайте дива або «щасливого випадку». Ви – вісь, і цей світ обертається довкола вас. Так і живіть. У дитинстві ночами я часто молився про те, щоб Бог дав мені руки і ноги, засипав у сльозах, мріючи про те, щоб, прокинувшись уранці, виявити у себе руки і ноги, не приймав себе таким, який є. Ішов до школи, а там мене ніхто не сприймав.

Як більшість дітей, я був дуже вразливий. У ці роки діти намагаються зрозуміти, якими вони є, яким буде їхнє майбутнє. Ті, хто в дитинстві завдавали мені болю, вочевидь, не думали бути жорстокими. Це були звичайні діти і багато чого не розуміли.

«Чому в тебе немає рук і ніг?» – запитували вони.

Я хотів бути таким, як мої однокласники. Часом вдалимими днями мені вдавалося викликати їхню симпатію своєю дотепністю, готовністю посміятися над собою і певними успіхами на ігровому майданчику. Були й жахливі дні, коли я ховався в кущах або в порожніх класах, щоб мене не мучили і не дражнили. Переважну більшість часу я перебував із дорослими, а не з ровесниками, бо занадто рано подорослішав, і моя серйозність часом завдавала душевних мук.

Мене ніколи не полюбить жодна дівчина. У мене навіть рук немає, щоб обійняти її. Якщо у мене будуть діти, то я не зможу взяти їх на руки. Чим би я міг зайнятися в житті? Та й хто візьме мене на роботу? У будь-якій роботі я потребуватиму помічника. Кому потрібен працівник, який сам потребує помічника?

Мої проблеми були переважно фізичними, але впливали на мене й на емоційному рівні. У дитинстві я пережив страшний період важкої депресії. Та в підлітковому віці я, на подив і радість, навчився сприймати себе, а потім заслужив сприйняття з боку інших людей.

Кожен проходить періоди самотності, відчуженості, нелюбові. Кожен із нас має власні проблеми і страхи. Більшість дітей боїться, що їх дражнитимуть за занадто великий ніс або

занадто кучеряве волосся. Дорослі бояться, що не зможуть сплачувати рахунки або жити відповідно до власних сподівань. Ми всі знайомі з періодом сумнівів і страхів. Всі без винятку. Це природно. Це частина людського життя. Такі відчуття небезпечні лише для тих, хто замість боротися з ними, дозволяє негативним думкам опанувати собою.

Повірте в те, що ви отримали чудові дари – таланти, знання, любов. Будьте готові поділитися ними з оточуючими. І ви почнете шлях до сприйняття самого себе, навіть якщо ваші дари досі не проявилися. Щойно ви почнете цей шлях, усі довкола помітять це і попрямують за вами.

По правді сказати

Я знайшов шлях до реалізації своєї мети, намагаючись наздогнати своїх однолітків і навіть перевершити їх. Якщо вам випадало колись бути новачком, котрий жував на самоті в куточку свій сніданок, ви мене зрозумієте. А бути таким новачком в інвалідному візку ще важче.

Наші переїзди з Мельбурна до Брізбена, до США і назад до Брізбена тільки погіршили мої проблеми. Нові однокласники підозрювали, що я інвалід не тільки у фізичному, а й у розумовому сенсі. Вони вважали, що ліпше триматися від мене подалі, якщо тільки сам я не набирався сміливості й не заводив розмови в ідальні або в коридорі. Що частіше я спілкувався, то краще вони розуміли, що не такий вже я й відлюдько.

Часом Господь сподівається від нас того, що ми самі допоможемо собі у важкій ситуації. Ви можете бажати. Ви можете мріяти. Ви можете сподіватися. Та ви мусите діяти, щоб втілити ці бажання, мрії і сподівання. Ви повинні перевершити самого себе і стати таким, яким хочете бути.

Я волів, аби мої однокласники знали, що в глибині душі я такий само, як вони, та для цього мені доводилося виходити за межі зони комфорту. Я доклав зусиль і домогся приголомшливих результатів. Я розмовляв з однокласниками про те, як мені ведеться в світі, пристосованому для людей, що мають руки і ноги. І завдяки цим розмовам мене стали запрошувати для виступів перед студентськими групами, групами церковної молоді та в інших молодіжних організаціях. Людям було важливо дізнатися про це. Дивно, чому цього не вчать у школах. Істина ж така: у кожного з нас є свій дар – талант, навичка, ремесло – який дарує нам насолоду і надихає нас. Шлях до щастя криється у використанні цього дару.

Якщо ви й досі перебуваєте у пошуках свого шляху, намагаєтеся збагнути сенс свого

життя, я пропоную вам оцінити самого себе. Візьміть ручку й аркуш паперу або сядьте за комп'ютер і складіть список своїх улюблених занять. Чим вам хочеться займатися? За яким заняттям ви втрачаєте відчуття часу і простору? Чим хочете займатися знову і знову? Що бачать у вас люди, котрі вас оточують? Чи нахваляють вони ваші організаторські здібності або аналітичні навички? Якщо ви не знаєте, що саме в вас приваблює оточуючих, запитайте у родичів і друзів. Нехай вони назвуть ваші достоїнства.

Це кращий спосіб відкриття свого життєвого шляху, шляху, призначеного тільки вам. Ми з'являємося в цьому світі голими і сповненими сподівань. Ми – це подарунок, який ще належить відкрити. Знайшовши те, що вас по-справжньому захопить, що ви готові робити день у день, ви відкриєте і свій життєвий шлях. А, знайшовши тих, хто буде готовий платити вам за це, ви зробите і кар'єру.

Спершу мої неформальні бесіди з молоддю були способом дотягнутися до них, показати, що я – такий само, як вони. Я вдячний за те, що мені випав шанс поділитися власним світом і встановити зв'язок з людьми, оскільки сховався у власній мушлі. Я знав, що виступи корисні для мене. Та лише згодом почав розуміти, що мої слова можуть впливати на оточуючих.

Пошук шляху

Якось я виступав перед трьома сотнями підлітків. На тоді то була найбільша моя аудиторія. Я ділився власними почуттями і своєю вірою. І тут сталося щось дивне. Під час виступу я помітив сльози на очах багатьох присутніх. Аж раптом одна дівчина в залі голосно розплакалася. Я не зрозумів, що сталося. Можливо, я збудив у ній якісь неприємні спогади. Вона набралася сміливості, підняла руку і заговорила, борючись зі сльозами, що її душили. Вона навіть запитала, чи можна їй підійти і обійняти мене. Я був просто вражений!

Я запросив її піднятися на сцену. Йдучи через залу, вона все ще витирала сльози. А потім щиро обняла мене. То була найліпша мить мого життя – сльози навернулися на очі всім, і мені також. Та понад усе мене вразили слова, що їх дівчина прошепотіла мені на вухо: «Ніхто ще не казав мені, що я прекрасна. Ніхто не казав, що любить мене. Ви змінили мое життя, і ви теж прекрасні».

Досі я все ще сумнівався у власній цінності, вважав, що просто спілкуюся з групами підлітків. Але, по-перше, дівчина назвала мене «прекрасним» (і це було приємно). А, по-друге, я вперше зрозумів, що мої виступи можуть бути корисними для інших людей. Ця дівчина змінила мій світогляд. «Можливо, я й справді здатен щось зробити для цього

світу?» – подумалося мені.

Такі історії допомогли мені зрозуміти, що попри інвалідність я можу зробити для цього світу щось дуже важливе, а люди готові слухати мене. Вони повірили мені. Інстинктивно відчували, що мої слова можуть допомогти їм вирішити власні проблеми. Бо варто подивитися на мене, щоб зрозуміти, що мені довелося подолати і з чим зіткнутися.

Бог використовував мене, щоб достукатися до людей у великій кількості шкіл, церков, в'язниць, сиротинців, лікарень, стадіонів і конференц-залів. Я зміг обняти тисячі людей і сказати їм, наскільки вони дорогоцінні для світу. Для мене було щастям пояснити цим людям, що Бог має на них плани. Господь узяв мое незвичайне тіло і наділив мене здатністю надихати людей. У Бога є плани на людей, плани, які дають людям надію і майбутнє.

Нехай це станеться

Часом життя видається нам жорстоким. Буває, що все погане накопичується, і, здається, що вже немає виходу. Можливо, у вашому житті такого не траплялося. А можливо, ви все ще не впевнені в тому, що це може статися з вами.

Але ми з вами – звичайнісінькі смертні, і наше уявлення про світ дуже обмежене. Ми не можемо передбачати майбутнє. Це добре і погано водночас. Я хочу сказати вам: майбутнє може виявитися набагато ліпшим, ніж ви гадали. Та ви повинні цього домогтися! Тож піднімайтеся і вперед!

І немає різниці, гарне у вас життя і ви прагнете ще його поліпшити, а чи воно таке поганюче, що вам і з ліжка не хочеться підводитися. Факт залишається фактом: те, що відбувається з вами тут і зараз, цілком залежить від вас і вашого Творця. Так, звичайно, не все ми здатні контролювати. Дуже часто з людьми, навіть найпрекраснішими, відбуваються жахливі речі. Можливо, життєві негаразди здаються вам несправедливими. Та коли вже так сталося, боріться і намагайтеся поліпшити ситуацію. Можливо, вам сутужно або стають на заваді інші люди. Коли я вирішив публічні виступи зробити справою свого життя, навіть батьки сумнівалися в правильності мого рішення.

«Тобі не здається, що ти міг би стати звичайним бухгалтером і мати приватну практику? – запитував батько. – Це більше тобі б підходило».

Так, з точки зору кар'єри, бухгалтерія підходила мені більше, бо мені легко давалася математика. Та змалечку я жадав ділитися своєю вірою і надією на краще. Коли людина

визначає свою справжню мету, в ній пробуджується пристрасть. І тоді починаєш жити заради цієї мети.

Якщо ви й досі шукаєте шлях у житті, не лякайтеся скрути й депресії. Це марафон, а не спринт. Пошук сенсу життя – ознака зростання, дорослішання, виходу за межі, розвитку власних талантів. Цілком природно, що час від часу ви оцінюватимете свої досягнення. Ви повинні розуміти, чи й справді ваші дії і пріоритети слугують вищій меті.

Світло на шляху

У п'ятнадцять років я примирився з Богом, перепросив у Нього і попросив настанов. Я просив Його освітити мій шлях і показати сенс життя. Через чотири роки я охрестився, почав говорити про свою віру з іншими людьми. І зрозумів, що знайшов своє покликання. Моя кар'єра оратора і проповідника розвивалася досить успішно. За кілька років сталося дещо несподіване, що вкотре переконало мене в правильності вибору.

Та неділя була схожа на всі попередні неділі. Я прибув у звичайну каліфорнійську церкву, де й мав виступати. На відміну від більшості моїх виступів, які відбувалися у найвіддаленіших куточках землі, цього разу мені треба було виступити поблизу від дому. Християнська церква в Анагаймі розташована неподалік мого будинку.

Я в'їхав до церкви в інвалідному візку, пролунав спів хору, почалася служба. Я влаштувався перед парафіянами, які заповнили величезну церкву, і подумки став готуватися до виступу. Це вперше мені довелося виступати в цій церкві, тому я не думав, що тут мене хтось знає. І раптом я з подивом почув, що хтось гукає мене: «Ніку! Ніку!».

Голос був незнайомим. Я не був певен, що звали саме мене. Однак обернувся і побачив літнього чоловіка, який махав мені рукою.

«Ніку! Поглянь-но сюди!» – знову крикнув цей чоловік.

Помітивши, що йому вдалося привернути мою увагу, він вказав на молодика, котрий стояв поруч із ним у битком набитій церкві. Той тримав на руках дитину. У церкві було так людно, що я помітив лише блиск малюкових очей, його блискуче темно-русяве волосся і відкриту усмішку.

Чоловік підняв малюка високо вгору, щоб я зміг його розглянути. І раптом я відчув щось неймовірне. Якби у мене були коліна, то вони неодмінно підкосилися б.

У свої півтора року малюк був таким само, як я. Ані рук, ані ніг! У нього не було навіть тієї крихітної ступні, яка була у мене. Я зрозумів, чому ці чоловіки так хотіли, щоб я його побачив. Пізніше я довідався, що малюка звати Деніелом Мартінесом, а його батьків – Крісом і Патті.

Мені треба було готуватися до виступу, та, побачивши Деніела, вірніше, себе в цій дитині, я відчув хвилю почуттів, яким не було виходу. Мене пройняли глибокі співчуття до дитини і її батьків. Та потім на мене накотилися гіркі спогади і негативні емоції. Я подумки повернувся в минуле і зрозумів, що цьому малюкові доведеться повторити мій шлях.

«Я розумію його почуття, – подумав я. – Я вже пережив те, що йому ще тільки належить». Дивлячись на Деніела, я відчував глибинний зв'язок із ним. Мене охопили забуті почуття невпевненості, пригніченості і самотності. Я майже не міг дихати, обливався потом. У мене голова йшла обертом. То не був напад паніки. Просто в моїй душі прокинулася дитина.

А потім на мене зійшло одкровення, що сповнило мене відчуттям спокою. В дитинстві я не знав нікого в такому от становищі, хто міг би повести мене, допомогти мені. Однак у Деніела є я. Я можу допомогти йому. Мої батьки можуть допомогти його батькам. Йому не доведеться проходити через те саме. Можливо, я зможу позбавити його того болю, якого сам зазнав. Я вже впевнився у тому, що жити без рук і ніг складно, однак зумів це подолати. Ніщо не змогло завадити мені знайти свій шлях у житті.

Я радий, що надихаю і підбадьорюю інших людей. Навіть якщо не зміню планету так, як хотілося б, однаково знаю, що не згаю намарно життя. І ви повинні повірити в те, що в ваших силах зробити те ж саме.

Життя без сенсу не дає надії. Життя без надії не дає віри. Якщо ви знайдете спосіб наповнити своє життя сенсом, то знайдете і надію, і віру. І надія, і віра поведуть вас уперед, в майбутнє.

Я прийшов до церкви, щоб надихнути і підбадьорити інших. Коли люди побачили хлопчика, геть такого, як оце я, вони влаштували йому овацію. Він послужив промовистим доказом того, як я змінив життя багатьох людей, особливо тих, хто зіткнувся з серйозними проблемами – як от Деніел і його батьки.

Це було настільки дивно, що мені захотілося поділитися своїми почуттями з усіма присутніми. Я запросив Деніела і його батьків піднятися на сцену.

«У житті не буває збігів, – сказав я. – Кожен крок запланований Богом. Те, що така ж дитина, без рук і ніг, виявилася у нашій церкві, це не збіг».

По цих словах Деніел обдарував прихожан саяливою усмішкою. Коли батько підняв малюка вгору, запанувала тиша. Побачивши юнака і малюка з однаковим каліцтвом, люди

заплакали. Почулося тихе схлипування.

Я рідко плачу. Та коли всі навколо заголосили, я теж не стримав сліз. Увечері вдома і слова не промовив, і далі думав про дитину і про те, що сам відчував у його віці. Про те, що він відчуватиме, дорослішаючи, з якими випробуваннями і жорстокістю йому належить зіткнутися. Я розумів, що він страждатиме, і мені шкода було його. Та я розумів і те, що ми з батьками зможемо полегшити життя малюка і його батьків. Я знав, що зустрічатимуся з цим хлопчиком, даруватиму йому надію. Мої батьки пройшли той самий шлях, та ніхто їм не допомагав. І я був упевнений в тому, що вони будуть вдячні за можливість допомогти цій родині.

Момент істини

То була сюрреалістична, приголомшлива мить. Мені аж мову відібрало, що зі мною вкрай рідко трапляється. Коли Деніел подивився на мене, мое серце розтануло. Я все ще згадував власне дитинство. Я не бачив нікого, хто був би схожий на мене. Мені страх як кортіло знати, що я не самотній, не відрізняюся від будь-якої іншої людини на цій землі. Я відчував, що ніхто не розуміє моїх хвилювань. Ніхто не міг по-справжньому зрозуміти мій біль і мою самоту.

Згадавши власне дитинство, я був вражений силою болю, якого мені завдавала моя неподібність до інших людей. Коли мене дражнили або мучили, біль ставав нестерпним. Але порівняно з Деніелом він здавався незначним. Я відчув безмежну милість і силу Бога.

Я ніколи не бажав, щоб хтось був таким само калікою, як я. Було шкода малюка Деніела. Але Бог привів цю дитину до мене, щоб я полегшив його тягар. Мені здалося, що Бог підморгує мені і каже: «То що, тепер бачиш, що Я маю е для тебе план?».

Зберися із силами

Певна річ, я не знаю всіх відповідей. Не уявляю, з яким болем і проблемами доводиться стикатися вам. Я прийшов у цей світ калікою, та я ніколи не зазнавав болю насильства або нехтування. Мені ніколи не доводилося переживати біль зруйнованої сім'ї. Я ніколи не втрачав батька, матір, брата чи сестру. У світі багато проблем, які мене обійшли. Я певен, що мое життя в тисячу разів легше за життя багатьох людей. У мить, коли я озирнувся і

побачив над натовпом Деніела, я збагнув, що сталося диво, про яке я молився все життя. Бог не зробив дива для мене. Але він зробив мене дивом для маленького Деніела.

Мені було двадцять чотири роки, коли відбулася ця зустріч. Увечері мене обійняла матір хлопчика, Патті, і сказала, що наша зустріч стала для неї кроком у майбутнє. Їй здалося, що вона обіймає власного дорослого сина.

«Ви не уявляєте, – сказала вона. – Я молилася, щоб Бог послав мені знак того, що Він не забуває мене і мого сина. Ви – диво. Ви – наше диво!».

Найдивовижніше, що тієї неділі мої батьки летіли з Австралії, щоб провідати мене – вперше за той рік, що я прожив у Сполучених Штатах. За пару днів мої мама і тато зустрілися з Деніелом і його батьками. Повірте, їм було про що поговорити!

Кріс і Патті вважали мене благословенням для Деніела, але мої батьки стали справжнім благословенням для них самих. Хто краще за моїх батька і маму зміг би розповісти їм про те, як ростити і виховувати дитину без рук і ніг? Ми могли дати цим людям не тільки надію, а й справжні докази того, що Деніел матиме змогу жити майже нормальним життям, і ще відкриє в собі таланти, якими ділитиметься з людьми. Ми змогли передати свій досвід, надихнути і підтримати їх. Ми довели їм, що життя без кінцівок може бути цілком щасливим.

Та й Деніел став благословенням для мене. Він дав мені значно більше, ніж я йому, оскільки був сповнений сил і радості. І це стало для мене ще однією, геть несподіваною нагородою.

Поділитися життям

Гелен Келлер у два роки втратила зір і слух через хворобу, але вона зуміла стати всесвітньо відомою письменницею, оратором і активістом. Ця велика жінка говорила, що справжнє щастя виникає від «правильності гідної мети».

Що означають її слова? Я вважаю, що людина повинна зберігати вірність отриманим дарам, розвивати їх, ділитися ними і знаходити в них радість. Людина повинна виходити за межі самовдоволення і шукати глибинний сенс життя і свого існування.

Найбільшу нагороду отримуєш тоді, коли віддаєш самого себе, коли поліпшуєш життя оточуючих, коли стаєш частиною чогось більшого, коли весь світ змінюєш на краще. І для цього не потрібно бути матір'ю Терезою. Змінити світ може навіть інвалід. Ось що

написала мені на сайт організації «Життя без кінцівок» одна молода дівчина:

Дорогий Ніку,

Не знаю навіть, з чого почати. Мабуть, спершу представлюсь. Мені шістнадцять років. Я пишу тобі, бо бачила твій диск «Нема рук, нема ніг, нема проблем». Цей диск дуже вразив мене і сприяв моему одужанню. Справа в тому, що я страждаю від харчового розладу – у мене анорексія. За останній рік я кілька разів лежала в лікарнях, і це був найважчий рік мого життя. Нещодавно мене помістили в лікарню в Каліфорнії. Саме там я і побачила твій диск. Ніколи ще я не почувалася такою натхненною і сповненою сил. Ти вражаєш мене. Ти – дивовижна і позитивна людина. Кожне твоє слово справило на мене глибоке враження. Ніколи ще не відчувала стільки вдячності. У моему житті були миті, коли мені здавалося, що я вже на межі. Та тепер я бачу, що у кожної людини є своя мета в житті. Люди повинні поважати себе за те, що вони саме такі. Справді! Я не можу висловити свою подяку за твій приголомшливий диск. Сподіваюся, що колись ми побачимося. Мені дуже хочеться побачити тебе, перш ніж я помру. Ти – найкраща людина на землі – ти змусив мене по-справжньому реготати (а в психлікарні це не так-то легко). Завдяки тобі я стала сильною і сміливою. Я розумію сама себе. Мені більше нема діла до того, що думають про мене інші люди. Я більше не дозволю себе принижувати. Мої негативні думки ти обернув на позитивні. Дякую за те, що ти врятував мое життя та раз і назавжди змінив його. Мені бракує слів, щоб висловити свою подяку. Ти мій герой!

Скористайтесь моїм досвідом

Мав щастя отримати чимало таких листів. Тепер я дивуюсь, що в дитинстві не вмів радіти власному життю, не здатен був збагачувати життя інших людей. Можливо, ви тільки шукаєте сенс життя. Та я вважаю, що ви його не знайдете без служіння людям. Кожен із нас сподівається з користю застосувати свої таланти і знання, а не лише заради сплати поточних рахунків.

Хоч ми й розуміємо, що матеріальні успіхи не несуть духовного багатства, але в сучасному світі нам все ще потрібно нагадувати про те, що самореалізація – це аж ніяк не накопичення багатства. Дуже часто люди у дивний спосіб намагаються досягти самореалізації. Одні вижлуктують цілу упаковку пива. Інші пробують наркотики. Хтось робить пластичні операції, щоб відповідати сумнівним стандартам краси. Люди все своє життя присвячують досягненню успіху, але за мить падають з Олімпу. Та найбільш чутливі

розуміють, що легких шляхів до довгого і міцного щастя не існує. Якщо присвятити своє життя отриманню короточасних насолод, то і задоволення буде нетривким. Ви завжди отримувате те, за що платите – сьогодні прийшло, завтра пішло.

Життя – це не володіння, а буття. Ви можете оточити себе всім, що тільки можна купити за гроші, і залишатися нещасним у людському сенсі слова. Я знав людей з чудовими тілами, яким і не снилося те щастя, яке відчував я. Під час своїх поїздок я бачив цілком щасливих людей в нетрях Мумбая і африканських сиротинцях. І траплялися мені нещасні люди в багатих містах і маєтках, що коштували мільйони.

Чому так відбувається?

Істинне задоволення можна отримати лише тоді, коли цілком використовуються ваші таланти і жага. Тільки тоді ви почуватиметеся справжньою людиною. Не піддавайтеся спокусі пристраситися до матеріального. Мрії мають бути пов'язані не з ідеальним будинком, наймоднішим одягом або найсучаснішою автівкою. Думка про те, що отримання чогось матеріального принесе щастя, є поширеною помилкою. Якщо ви шукатимете щастя в матеріальних предметах, то вам ніколи його не знайти.

Роззирніться довкола. Зазирніть углиб себе.

В дитинстві я думав, що коли б Бог дав мені руки і ноги, то я був би щасливий до скону. І цю мрію важко вважати егоізмом, оскільки руки і ноги є майже у всіх. Тепер, як ви вже знаєте, я навчився бути щасливим і потрібним людям без допомоги додаткових «пристосувань». І в цьому мені допоміг Деніел. Спілкування з ним і його сім'єю нагадало мені, для чого мене послано на цю землю.

Як тільки батьки приїхали до Каліфорнії, ми зустрілися з родиною Деніела. Це було щось особливе. Ми кілька годин розмовляли, порівнювали наш досвід, обговорювали, як вирішити проблеми, які чигають на цю дитину. Між нами одразу ж склалися близькі стосунки, зберігаються вони й донині.

Приблизно через рік після нашої першої зустрічі ми побачилися знову. Батьки Деніела сказали, що лікарі вважають, ніби він не зможе користуватися спеціальним інвалідним візком на кшталт мого.

«Чому? – здивувався я. – Я почав користуватися інвалідним візком у тому ж віці, що й він».

На доказ своїх слів, виліз із візка і запропонував Деніелу зайняти моє місце. Він чудово впорався з джойстиком. І йому сподобалося! Він чудово справлявся з візком. Завдяки нашому приїзду Деніел довів батькам, що зможе впоратися з візком. І це був один із численних плюсів нашого знайомства. Я знав, що посланий на цю землю заради хлопчика. Мені судилося освітити його шлях, ділячись власним досвідом. Не можу передати вам те

захоплення, яке я відчув, коли став наставником Деніела.

Того ж дня ми зробили йому винятковий подарунок, але він зробив мені ще кращий – я відчув власну потрібність і найглибше задоволення. З цим відчуттям ніщо не зрівняється: ні придбання найсучаснішої автівки, ні купівля розкішного будинку. Ніщо не зрівняється з відчуттям виконання Божого промислу. Головне в житті – віддавати. Спілкуючись з Деніелом і його батьками, мої батьки розповіли, що вони дуже боялися, аби я не втопився у ванній – я ж бо не мав ні рук, ні ніг, щоб утриматися на плаву. Вони дуже обережно купали мене в дитинстві. Потім батько став обережно підтримувати мене у воді, показуючи, що я можу плавати. Згодом я знайшов впевненість у власних силах і зрозумів, що можу триматися на воді, поки у легенях вистачить повітря. Я навіть навчився користуватися своєю крихтною ступнею, щоб рухатися у воді. Уявіть, як боялися батьки, занурюючи мене в воду. Уявіть їхнє здивування, коли я виявився затятим купальником і кидався в будь-яке водоймище.

Ми розповіли про це батькам Деніела, а згодом із задоволенням довідалися, що однією з перших хлопчикових фраз стала: «Хочу плавати, як Нік!». Сьогодні Деніел чудово плаває. Годі передати вам захоплення, яке охопило мене, коли я про це довідався. Думка про те, що мій досвід допомагає Деніелу, надає сенсу моему життю. Навіть якби моя історія більше нікого не зачіпала, ось цього Деніелового бажання «плавати, як Нік», було б досить для того, щоб моє життя і труднощі, які мені довелося подолати, мали сенс.

Розуміння сенсу життя – ось що важливо! Ви теж можете зробити свій внесок. Можливо, сьогодні ви ще не розумієте цього. Та коли це було б не так, вас не було б на цій планеті. Я напевно знаю, що Господь не помиляється. Він робить дива. І я – одне з таких див. Ви теж.

Розділ 2

Без рук, без ніг – без обмежень

У своєму житті й подорожах я знову і знову стаю свідком неймовірної сили людського духу. Напевне знаю, що дива трапляються, але відбуваються вони лише з тими, хто не втрачає надії. Що ж таке надія? Це те, з чого починаються мрії. Це голос вашої вищої мети, який переконує: хай що б з вами трапилося, це відбувається не всередині. Ви не можете контролювати те, що відбувається з вами. Але контролювати своє ставлення і реакцію ви цілком в змозі.

Преподобний Мартін Лютер Кінг-молодший сказав: «Все, що відбувається в цьому світі,

відбувається заради надії». Я напевне знаю, що, поки людина дихає, вона має надію. Ми з вами люди. Ми не можемо передбачити майбутнє, а лише уявляємо собі, яким воно може бути. Тільки Бог знає, яким буде наше життя. Надія – це Його подарунок нам, вікно в майбутнє. Ми не можемо знати, що Він запланував для нас. Довіртеся Господу, зберігайте надію в серці, і для досягнення кращого навіть у найбільшій скруті намагайтеся робити те, на що стане сил!

Так, іноді наші молитви залишаються без відповіді, відбуваються справжні трагедії. Навіть найкращі люди з найчистішими серцями переживають тяжкі втрати і нещастя. Недавні землетруси на Гаїті, в Чилі, Мексиці й Китаї – приклад того, що жахливі нещастя і трагедії відбуваються постійно. Тисячі людей гинуть у природних катаклізмах. Їхні надії та мрії вмирають разом з ними. Багато матерів втрачають дітей. Діти втрачають матерів...

Як же зберегти надію перед обличчям таких страждань? Коли я чую про такі катастрофи, мене втішає лише те, що ці події пробуджують співчуття в тисячах інших людей. Коли вам здається, що перед лицем абсурдних страждань людина не може зберегти надію, в ці регіони прямують сотні безкорисливих добровольців. Студенти, лікарі, інженери, рятувальники і будівельники віддають всі свої таланти і сили, щоб допомогти тим, хто вижив.

Надія живе навіть у найскрутніші часи. Вона доводить нам існування Бога. Мої страждання тьмяніють в порівнянні з тим, що довелося пережити людям, з якими я зустрічався. Але і я пережив втрату близької людини. Попри всі молитви нашої сім'ї, приходу і громади, мій двоюрідний брат Рой помер від раку у віці двадцяти семи років. Втрата такої близької людини дуже болісна і незрозуміла. Ось чому надія така важлива для мене. Вона простягається далеко за межі земного існування. Абсолютна надія живе на небесах. Моя родина не оплакувала Роя. Ми віримо в те, що він зараз на небесах з Ісусом Христом, там, де немає більше страждань.

Бог знає, що людина здатна витримати навіть коли їй здається, що тій несила це здолати. Я переконаний в тому, що наше земне життя – це лише невеликий фрагмент життя вічного. Добра людина, а чи погана, небеса чекають на нас. Я сподіваюся на те, що випробування, яким Господь піддав мене, наділили силою. Мене чекає краще – як не на землі, то вже напевне на небесах.

Коли мені здається, що на мої молитви немає відповіді, я звертаюся до людей. Якщо ваші страждання нестерпні, постарайтеся полегшити життя іншій людині і подарувати їй надію. Підніміть її над метушнею, щоб вона відчула, що не самотня у своєму стражданні. Пропонуйте співчуття, коли самі його потребуєте. Станьте другом, коли вам потрібні друзі. Даруйте надію, коли самі маєте в ній потребу.

Я доволі молодий і навіть не намагаюся вдавати, що знаю відповіді на всі питання. Та дедалі частіше я розумію, що в миті безнадії і безпорадності, коли на молитви немає

відповіді, а страхи втілюються в життя, наш порятунок – у ставленні до людей. Для мене ж і всіх християн – стосунки з Богом і віра в Його любов і мудрість.

Безцінний дар

Моя віра в силу надії зміцнилася під час першої поїздки до Китаю у 2008 році. Я побачив Велику китайську стіну і був вражений величчю цього неймовірного дива світу. Та найдивніше чекало на мене попереду. Я побачив радісний блиск в очах маленької китайської дівчинки. Разом з іншими дітьми вона продемонструвала нам мистецтво, гідне Олімпійських ігор. Вона буквально світилася надією, і я не міг відвести від неї погляду. В оточенні інших дітей вона танцювала, одночасно утримуючи на лобі жердину з тарілкою, що оберталася. Ця дівчинка була дуже зосереджена, та водночас вона випромінювала таке щастя, що мені аж сльози навернулися на очі.

Ця дівчинка та інші діти (всього понад чотири тисячі) осиротіли під час потужного землетрусу, що стався в регіоні за кілька місяців до того. Мій помічник, наш координатор і я привезли в дитячий будинок подарунки, а потім я попросив дозволу поговорити з дітьми, щоб підняти їхній дух.

Ми приїхали до притулку, і я був вражений жахливими руйнуваннями і стражданнями, що їх завдав землетрус. Побачивши наслідки такої катастрофи, важко дібрати правильні слова. Земля розверзлася і поглинула все, що вони любили і знали. Я ніколи не відчував нічого подібного. Що я міг сказати? Ми привезли з собою теплий одяг, та чи могли ми дати їм надію?

У притулку діти відразу оточили мене. Одне по одному вони обіймали мене. Я не розмовляв їхньою мовою, але це було неважливо. За нас промовляли наші обличчя. Попри страждання, діти світилися щастям. Я більше не думав про те, що сказати, щоб допомогти їм. Їх не потрібно було надихати. Це вони, котрі втратили батьків, будинки, словом, все, що мали, надихнули мене своєю приголомшливою виставою. Вони випромінювали радість.

Я сказав, що захоплений їхньою сміливістю і силою духу, закликав дивитися в майбутнє, прагнути кращого і втілювати свої мрії.

Продовжуйте мріяти

Наберіться відваги прямувати до своєї мети і ніколи не сумнівайтеся у власній здатності справлятися з будь-якими проблемами. Я бачив, як люди долають скруту і в притулках Китаю, і в нетрях Мумбая, і в'язницях Румунії. Нещодавно я побував у соціальному центрі в Південній Кореї. Деякі його мешканці були людьми з особливими потребами, були там і матері-одиначки. Сила духу цих людей мене просто вразила. Я відвідував південноафриканську в'язницю з бетонними стінами та іржавими ґратами. Найбільш злісним злочинцям не дозволили бути присутніми на службі в тюремній каплиці. Але я чув, як вони співали псалми в камерах. Здавалося, на в'язницю зійшов Дух Святий і наповнив серця всіх його мешканців радістю. Так, ці люди перебували в ув'язненні, однак у глибині душі були на волі, оскільки в них жила віра і надія. Вони були вільніші за багатьох із тих, хто перебував за межами в'язниці. І у вашому серці теж повинна жити надія.

Печаль також слугує певній меті. Це цілком природна емоція, але ви не повинні дозволяти їй цілодобово домінувати у ваших думках. Можна контролювати свої реакції, звернувшись до позитивного мислення. Поводьтеся так, щоб власні вчинки вас надихали й окриляли.

Оскільки я – щиро віруюча людина, то звертаюся до віри в найсумніші миті. Правда, моя бухгалтерська підготовка дозволяє сповідувати прагматичний підхід. Якщо ви говорите, що у вас немає надії, це означає, що ймовірність чогось доброго у вашому житті прирівнюється, на ваш погляд, до нуля.

Нуля? Доволі екстремально звучить, чи не так? Сила віри в настання ліпших часів незаперечна, і особисто мені здається, що з великою імовірністю ви зміните своє життя на краще. Надія разом із вірою і любов'ю є одним із фундаментів духовності. Хай якими були ваші переконання, без надії тут не обійдешся, адже все хороше в житті починається саме з надії. Як, скажімо, без неї створювати сім'ю?

Вчитися чомусь новому? Надія – трамплін для подальших кроків. Працюючи над цією книжкою, я сподівався на те, що мої читачі знайдуть шлях до кращого життя, до життя без обмежень.

В Біблії мовиться: «...а ті, хто надію покладає на Господа, силу відновлять, крила підіймуть, немов ті орли, будуть бігати і не потомляться, будуть ходити і не помучаться!». Коли вперше я прочитав ці слова, то зрозумів, що не потребую ніг і рук. Ніколи не забувайте, що Господь у вас вірить. І далі рухайтесь вперед, бо рух створює імпульс, котрий, у свою чергу, створює безмежні можливості.

Брижі на воді стають припливом

У 2009 році на Гаїті стався жахливий землетрус, за жертвами якого сумували в усьому світі. Ця катастрофа – справжня трагедія, але жахливі обставини пробудили в людях найкращі їхні якості. Попри всі негаразди, ті, хто вижив у катастрофі, не здалися.

Сина Марії, Еммануеля, вважали загиблим під завалами. Під час землетрусу молодий кравець перебував разом із матір'ю в її квартирі. Вона вибігла, але не могла знайти сина, а будинок перетворився на руїну. Марія шукала сина в таборі рятувальників, що його звели для людей, котрі втратили дах над головою, але там сина не було. Вона чекала, сподіваючись, що він таки знайдеться.

Через кілька днів вона повернулася до будинку, щоб знайти тіло сина. На майданчику працювала важка техніка і нічого не було чути. Та в одному місці Марії здалось, що вона чує голос сина.

«Тієї миті, – розповідала вона журналістам, – я зрозуміла, що можу його врятувати».

Марія повідомила, що син кличе її з-під завалів, але ніхто не міг їй допомогти. Коли ж приїхали іноземні рятувальники, їй вдалося розшукати професійних інженерів. Марія переконала їх у тому, що її син ще живий. За допомогою спеціального обладнання вони пробилися до того місця, де Марія чула голос сина. Їм довелося розібрати завали бетону, будівельного сміття і залізної арматури.

Вони продовжували копати – і раптом показалася Еммануелева рука. Він тягнувся до своїх рятівників. Поступово вдалося звільнити плече, а потім і його витягнути. Він перебував під завалами десять днів. Його організм був зневоднений, його мучив голод. Але він був живий!

Часом віра в те, що все можливо і дива трапляються – єдине, що у нас є. Так і в житті Марії: навколо неї панував хаос, але вона не впала у відчай. Вірте в те, що Господь дасть вам все, чого вам бракує! Ця віра підштовхнула Марію до дій. Вона діяла й опинилася там, де почула голос сина. Хіба не очевидно, що Еммануеля врятувала Маріїна надія?

Можливо, зараз життя до вас не надто прихильне, та поки ви живете на цій землі й рухаєтеся вперед, пам'ятайте: можливо все!

Життя з надією в серці

Ви можете не вірити в те, що можливо все, і для цього слід лише покластися на надію. Або ж ви опинилися на самісінькому дні й не вірите в те, що зможете виборсатися з безодні відчаю. Був час, коли я й сам відчував подібне, був цілком певен у тому, що моє життя безглузде, і я – важкий тягар для близьких і коханих людей.

Безумовно, коли я народився, батьки не були готові виховувати дитину без кінцівок. Вони були в розпачі. І хто може дорікнути їм у цьому? Всі батьки на землі намагаються зробити майбутнє своїх дітей найкращим. Моїм батькам було важко уявити, яке майбутнє чекає на мене. Та й я, подорослішавши, не уявляв собі цього.

Наші мрії і уявлення про власне життя часто розбиваються об сувору реальність, як автомобіль, що мчить на великій швидкості, розбивається об цегляну стіну. Ваша ситуація може бути унікальна, але кожній людині знайомий відчай. Досить часто підлітки надсилають мені на електронну пошту історії насильства і жорстокості, що панують в їхніх сім'ях. Дорослі діляться своїми бідами, їхні історії часто пов'язані з наркотиками, алкоголем або порнографією. Іноді здається, що половина всіх людей на землі хвора на рак або інші смертельні хвороби.

Як же зберегти надію в таких ситуаціях? Вірте в Бога, пам'ятайте, що у цей світ Він привів вас не випадково. Присвятіть своє життя виконанню задуму Божого. Хай з якими б проблемами ви зіштовхнулися, на вас лежить благодать, яка допоможе знайти вихід. Коли вам важко, згадуйте моїх батьків і ту безнадію, яка охопила їх після мого народження.

Повірте у краще

Зберігайте позитивне налаштування і мотивацію навіть тоді, коли тягар здається невідомим. Так, це дуже важко. Коли я став досить дорослим, щоб зрозуміти, яке важке життя чигає на мене попереду, я часто впадав у відчай. Я не уявляв у своєму житті нічого хорошого. Упевнений, що і вам знайомий сумнів у собі. Всі ми хочемо досягти успіху, але часом відчуваємо себе невдахами.

Мої сумніви і невпевненість виникали з проблем фізичного характеру. Я не знаю, що турбує вас, але мені допомогла надія. Ось іще один приклад того, що сталося в моєму світі.

Я був ще зовсім маленьким, коли лікарі порекомендували батькам віддати мене в ігрову групу дітей з особливими потребами. Хтось із них не мав кінцівок, хтось страждав на фіброз, а хтось мав серйозні психічні розлади. Мої батьки з великою любов'ю і співчуттям ставилися до таких дітей та їхніх батьків, але вони не хотіли, щоб я спілкувався тільки з

однією групою однолітків. Вони були переконані в тому, що мое життя має бути максимально нормальним, і боролися за втілення цієї мрії.

Моя мама, благослови її, Господи, відразу ж прийняла дуже важливе рішення. «Ніколасе, – промовила вона, – ти повинен бавитися з нормальними дітьми, тому що ти нормальний. Так, у тебе дечого бракує, але це дрібниці». Так мама спрямувала мое життя. Вона не хотіла, щоб я почувався неповноцінним калікою, щоб я виріс сором'язливим інтровертом, невпевненим у собі.

Тільки зараз я розумію, що мої батьки вселили в мене віру в те, що я маю цілковите право жити без ярликів і обмежень. І ви маєте таке право. Ви повинні звільнитися від будь-яких категорій і ярликів, які спробують навішувати на вас оточуючі. Завдяки своїй інвалідності я розумію, що багато людей дуже дослухаються до того, що говорять про них інші, і починають несвідомо обмежувати себе. Іноді я втомлювався, погано почувався і намагався переконати батьків у тому, що мені потрібно відпочивати, а не займатися або йти до лікаря. Але батьки ніколи не дозволяли мені ховатися за такими відмовками.

Сховатися за ярликом дуже спокусливо. Деякі люди використовують їх як відмовки. Інші ж долають їх. Багато з тих, хто носить ярлик інваліда, ведуть активне життя і домагаються великих успіхів. Я закликаю вас піднятися над будь-якими спробами обмежити вашу свободу і можливості.

Я – Божа дитина. Я знаю, що Він завжди зі мною. Мені радісно усвідомлювати, що Він розуміє, який тягар мені під силу знести. Коли інші люди розповідають мені про свої проблеми, на очі мені навертаються сльози. Я нагадую стражденним і згорьованим про те, що рука Господа не збідніє. Він здатний дотягнутися до будь-кого.

Нехай ця думка надасть вам сили. Надихайтесь нею і рухайтесь вперед і вгору, наскільки здатна ваша уява. Певна річ, не обійтись без перешкод. Ставтеся до них спокійно, адже перешкоди загартовують характер. Вчіться на них і долайте їх. Можливо, ви маєте чудову мрію. Але будьте відкриті, щоб зрозуміти, що Бог може мати для вас інший план, не той, який ви бачите у мріях. Домогтися свого можна різними способами. Не засмучуйтеся, якщо ваш шлях виявиться не таким, як ви сподівалися.

Біонічний хлопчик

Надія – це каталізатор. Вона долає, здавалося б, непереборні перешкоди. Не здавайтеся, продовжуйте працювати, – і ви створите імпульс. Надія надає можливості, про які ви і не замислювалися. До вас потягнуться ті, хто зможе вам допомогти. Двері відчиняться.

Дорога освітиться.

Пам'ятайте: дія викликає реакцію. Коли вам заманеться зрадити свою мрію, змусьте себе попрацювати ще один день, ще один тиждень, ще один місяць і ще один рік. Ви здивуетесь тому, що станеться, коли ви не опустите рук.

Коли настав час вступати до початкової школи, мої батьки захотіли, щоб я вчився, як всі звичайні діти. В результаті їхніх наполегливих зусиль я став одним із перших в Австралії дітей з особливими потребами, які навчалися у звичайній школі. Я так добре вчився, що в місцевій газеті навіть опублікували статтю під заголовком: «Інтеграція дозволила хлопчикові з особливими потребами домогтися успіху». У статті помістили велику фотографію, на якій моя сестра Мішель котила мого інвалідного візка. Стаття викликала великий інтерес, і до нашої школи навіть приїжджали урядовці. Я отримав масу листівок, листів, подарунків і запрошень з усіх кінців країни.

Після тієї статті ми отримали чимало пожертвуваль, завдяки чому батьки змогли зробити мені протези. Як тільки мені виповнилося півтора року, вони намагалися знайти для мене протези. Спочатку це була одна рука, яка працювала не надто добре. Рука і кисть керувалися механічно за допомогою тросів і важелів. Цей пристрій важив удвічі більше за мене самого!

Важко було навіть просто утримувати рівновагу з цією конструкцією. Але згодом, хоч і без особливого ентузіазму, я з нею впорався. А оскільки вже вмів брати предмети своєю маленькою ступнею, підборіддям і зубами, біонічна рука лише ускладнила моє повсякденне існування.

Батьки були розчаровані, але моя впевненість зростала, тому що я чудово справлявся сам. Я дякував батькам за все, що вони для мене робили, і сміливо дивився вперед.

Наполегливість винагороджується. Наш перший експеримент з протезами виявився невдалим, однак я продовжував вірити в те, що моє життя зміниться на краще. Мій оптимізм і бойовий настрій надихнули добродійну організацію «Лайонс Клуб». Вони зібрали понад двісті тисяч доларів на моє лікування і новий візок. На ці кошти ми змогли приїхати в Торонто, де в дитячій клініці розробляли новітні протези. Зрештою, медики вирішили, що мені набагато простіше справлятися з більшістю завдань самостійно, без допомоги протезів.

Прагнення вчених і винахідників забезпечити мене протезами надихало. Але я був сповнений бажання навчитися робити все самостійно, не чекаючи, коли хтось винайде щось таке, що поліпшить моє життя. Незважаючи на те, що навіть сьогодні я з вдячністю приймаю будь-яку допомогу – відчинені двері або подану воду, – та вважаю, що ми повинні самі відповідати за наше щастя і успіх. У скрутну хвилину на допомогу вам можуть прийти друзі та рідні. Будьте вдячні за зусилля і бажання допомогти, та розраховуйте лише на

себе. Що більше зусиль ви докладете, то більше можливостей перед вами відкриється.

Часом вам здасться, що ваша мета недосяжна. Однак це не привід для того, щоб здатися. Поразка чекає лише на тих, хто не пробує знову. Я вірю, що коли-небудь зможу ходити і користуватися різними інструментами, як звичайна людина. Це буде диво, яке обов'язково станеться завдяки волі Господа або Його помічників на цій землі. Технологія роботизованих кінцівок розвивається дуже швидко. Коли-небудь я зможу отримати ефективні протези, але поки я щасливий у своєму нинішньому стані.

Часто проблеми, які, як нам здається, утримують нас у минулому, насправді роблять нас сильнішими. Вірте в те, що сьогоднішня проблема завтра стане вашою перевагою. Я навчився бачити плюси у відсутності рук і ніг. Чоловіки, жінки і діти, які не розмовляють моєю мовою, відразу розуміють, що я зумів подолати чимало перепон. Вони розуміють, що мої уроки – це не лише слова.

Мудрість народжується із досвіду

Коли я закликаю своїх слухачів сподіватися на краще, то при цьому спираюсь на власний досвід. Ви можете покласти на мої слова, бо вони перевірені самим життям. Була в моєму житті мить, коли я втратив надію. Це сталося в моєму загалом щасливому дитинстві, у віці близько десяти років. Хоч я й намагався стати оптимістичним, наполегливим і винахідливим, однак залишалося те, що було мені не під силу, і на мене накопили негативні думки. Причому, найчастіше йшлося про дуже прості, повсякденні справи. Приміром, мене мучило те, що як будь-яка звичайна дитина я не можу дістати морозиво з холодильника, не здатен сам їсти, і доводиться просити інших людей годувати мене. А вони, відповідно, повинні були самі відриватися від трапези, щоб допомогти мені.

Тоді я вперше замислився над серйознішою проблемою: а чи вдасться мені колись знайти дружину, яка б мене кохала? Як забезпечуватиму дружину і наших дітей? Як захищатиму їх у разі небезпеки?

Схожі думки виникають у більшості людей. Напевно, ви теж замислювалися над тим, чи зможете створити сім'ю, знайти надійну роботу чи безпечне місце для життя. Це цілком нормально і природно. Всі ми думаємо про майбутнє і уявляємо, яким буде наше життя. Та часом негативні думки блокують наше уявлення про майбутнє і затуманюють розум. Коли мені важко, я нагадую собі про Бога. У такі миті я молюся і нагадую собі Його слова. І це допомагає зрозуміти, що Він завжди зі мною, ніколи мене не залишить і не забуде про мене. З Його допомогою все найгірше стане кращим. Я знаю, що Він добрий. Якщо Він дозволив статися чомусь поганому, то це означає, що в Нього був задум на те, і мені не під

силу це збагнути. Я завжди покладаюся на Бога.

Пильнуйте за своїми думками

З наближенням мого одинадцятого дня народження в моєму житті почався складний перехідний період, коли мозок починає працювати геть інакше й відбувається вибух гормонів. Інші хлопчики і дівчатка вже почали зустрічатися, і це посилює відчуття відчуження. Чи захоче якась дівчина зустрічатися з хлопцем, який не зможе з нею потанцювати, не візьме її за руку?

Сам того не усвідомлюючи, я дозволив цим похмурим думкам і негативним почуттям обтяжити мій дух. Це повторювалося дедалі частіше. Вночі думки заповзали до мого мозку, коли я не міг склепити очей або коли був виснажений тривалим навчальним днем. Напевно, і вам знайоме це відчуття. У такі миті здається, що на твоїх плечах лежать всі тягарі світу. Ми всі відчуваємо сум, а надто коли не спиться, у часи хвороби і важких випробувань.

Не буває цілком щасливих людей – завжди щасливих. Печаль і туга – то природні людські емоції. І вони виконують свою роль. За результатами психологічних досліджень похмурий настрій дозволяє критичніше аналізувати свою роботу. Такий підхід корисний, коли ви підводите баланс, розраховуєте одатки чи редагуєте статтю. Поки ви усвідомлюєте і контролюєте власні емоції, негативні думки можуть мати позитивні наслідки. А от коли ви дозволяєте емоціям контролювати ваші дії, то з'являється ймовірність впасти у депресію аж до деструктивної поведінки.

Не піддаватися негативним емоціям і депресії – ось що головне. На щастя, людина здатна керувати власним настроєм. Відчувши, що ваш розум опосідають негативні думки, ви завжди зможете «перекрити» їхній потік. Ви повинні знати про них і розуміти їх джерело, але зосереджуватися слід на рішеннях, а не на проблемах. Якось у недільній релігійній школі нам розповідали про «обладунки Бога»: про нагрудник праведності, пояс істини, щит віри, меч Духу і шолом порятунку. Я зрозумів, що це саме те, що потребує дитина-християнин. Слово Бога – це меч, який вражає негативні думки. Щит – це Біблія. Озбройтеся мечем і щитом віри – і ви завжди зможете захистити себе.

Спіраль розпуки

У складний перехідний період, коли самооцінка і самосприйняття – на першому місці, я дозволив своїм тривогам взяти гору. Все погане в моєму житті переважало добре.

Я витягнув коротку соломинку. Як я зможу жити нормальним життям? Як знайду роботу? Чи матиму дружину і дітей? Я завжди буду тягарем для своїх близьких.

Я не скаржився на життя, поки не втратив надію. Повірте, втрата надії значно гірша за втрату кінцівок. Якщо вам знайоме відчуття нещастя й депресії, то ви знаєте, яким болісним може бути відчай. Я весь час злився, страждав і мучився, запитував у Бога, чому Він не дав мені того, що дає іншим. Що я зробив не так? Чому Ти не відповідаєш на мої молитви і прохання про руки і ноги? Чому мені не допомагаєш? Навіщо змушуєш мене страждати?

Ані Бог, ані мої лікарі не могли пояснити, чому я народився таким. Відсутність пояснень, навіть наукових, змушувала мене страждати ще дужче. Я й далі думав, що коли б були якісь причини – духовні, медичні або інші, – то мені стало б легше. Біль не був би таким сильним.

Досить часто я почувався настільки кепсько, що відмовлявся йти до школи. Раніше я ніколи не шкодував себе, весь час боровся зі своєю інвалідністю, прагнув жити нормальним життям, бавитися з іншими дітьми. Притаманні мені завзятість і наполегливість вражали батьків, вчителів і однокласників. Хоч у глибині душі я страшенно страждав.

Я завжди був віруючою дитиною, ходив до церкви і вірив у силу молитви й цілющу силу Бога. Мене настільки поглинув Ісус, що під час вечері я завжди посміхався, думаючи, що Він зараз сидить поруч з нами за столом. У своїх молитвах я просив Його дати мені руки і ноги. Навіть готовий був задовольнитися однією рукою або однією ногою. Але вони не з'являлися, і я злився на Бога.

Мені здавалося, що я збагнув Божий промисел. Я гадав, Він створив мене, щоб явити диво, щоб світ зрозумів, що Бог є. Я молився: «Господи, якщо Ти даси мені руки і ноги, я подорожуватиму світом, виступатиму на телебаченні й розповідатиму всім про це диво. І світ побачить силу Бога». Я говорив, що готовий слідувати Божим шляхом до кінця свого життя. Пам'ятаю свою молитву: «Господи, я знаю, що Ти створив мене таким, аби потім дати мені руки і ноги, щоб це диво довело людям Твою силу і любов». У дитинстві я збагнув, що Господь промовляє до нас різними мовами. Я відчував, що Він може відповісти, вселивши певне почуття в моє серце. Та мене оточувала тиша. Я нічого не відчував.

Батьки казали мені: «Тільки Бог відає, чому ти таким народився». Я запитував у Бога, але Він не відповів мені. Постійні молитви і питання, на які не було відповіді, страшенно

мучили мене – я ж бо раніше відчував міцний зв'язок із Ним.

Були в мене й інші проблеми. Ми переїхали за тисячу миль на північ, у Квінсленд, де в нас не було родичів. Я разом позбувся тіточок, дядечків і двадцяти шести кузенів. Нелегким видався переїзд і для батьків. Попри їхню підтримку і любов, я не міг позбутися відчуття, що турбота про мене важким тягарем лежить на їхніх плечах.

На мої очі немов опустилися чорні шори, які заважали бачити світло. Я не розумів, чим зможу придатися бодай комусь, вважав себе помилкою природи, полишеним творінням Господнім. Батьки з усіх сил намагалися переконати мене в протилежному. Вони читали мені Біблію, водили мене до церкви. У недільній школі вчителі запевняли, що Бог любить усіх нас. Та я не міг позбутися болю і гніву.

Втім, у моєму житті були й значно приємніші миті. У недільній школі я з радістю співав зі своїми однокласниками: «Ісус любить маленьких дітей, всіх дітей світу, червоних і жовтих, чорних і білих, всі вони однаково дорогі йому. Ісус любить дітей світу». Разом із тими, хто підтримував і любив мене, я співав від щирого серця. І такі гімни втішали мене.

Я хотів вірити, що Він любить і піклується про мене, але коли втомлювався і кепсько почувався, в мою душу знову закрадалися чорні думки. Я сидів у своєму інвалідному візку на ігровому майданчику і думав: «Якщо Бог справді любить мене, як усіх інших дітей, то чому Він не дав мені рук і ніг? Чому Він зробив мене не таким, як інші Його діти?».

Ці думки з'являлися навіть удень за звичайних обставин. Я боровся з відчаєм і відчуттям того, що моє життя завжди буде важким. І Бог не відповідав на мої молитви.

Одного разу я сидів на високій кухонній стійці і спостерігав, як мама готує вечерю. Мені завжди це подобалося. Однак саме тоді мене опосіли чорні думки. Я не хотів бути тягарем для своєї матері. Майнула думка кинутися вниз зі стійки. Я подивився вниз і подумав, як краще впасти, щоб зламати шию і померти.

Та я відмовився від подібного вчинку. Бо коли мені не вдасться вбити себе, доведеться пояснювати свій відчай. Мене налякали думки про самогубство. Я повинен був розповісти мамі про свої почуття, але соромився. Не хотілося її лякати.

Я був молодий, і, хоча мене повсякчас оточували люблячі люди, не міг розповісти їм про свої сокривенні почуття. У мене були ресурси, але їх я не використав, і це була помилка.

Якщо вас охоплюють чорні думки і почуття, не боріться з ними самотужки. Ті, хто вас любить, з радістю прийдуть на допомогу. Вони хочуть допомогти вам. Якщо вам здається, що ви не можете їм довіритися, зверніться до професійного психолога – в школі, на роботі, в церкві. Ви не самотні. Я не сам. Зараз я розумію це, тому не хочу, щоб ви так само, як і я, наблизилися до здійснення фатальної помилки.

Але тоді мене охопила безнадія. Я вирішив: для того, щоб покінчити з болем, слід покінчити з самим життям.

Мить відчаю

Якось після школи я попросив маму налити мені ванну. Коли вона виходила, я попросив зачинити двері. Потім з головою занурився в воду. У тиші в моїй голові миготіли чорні думки. Мені потрібно було заздалегідь все спланувати.

Якщо Бог не позбавить мене болю... якщо мое життя позбавлене сенсу... якщо я тут тільки для того, щоб бути самотнім і зневаженим... Я – тягар для всіх... У мене немає майбутнього... я повинен з усім цим покінчити.

Як я вже говорив, навчаючись плавати, я лежав на спині, і легені мої були наповнені повітрям. Тепер я спробував витіснити все повітря з легенів і зануритися на дно. Чи зможу я затримати дихання, поки не помру? Чи потрібно зробити повний видих або тільки половину? Чи потрібно повністю видихнути повітря?

Нарешті я перекинувся і занурив обличчя в воду. Інстинктивно затамував подих. У мене були досить добре розвинені легені, тому я довго зміг пробути під водою.

Та коли не стало повітря, я випірнув.

Я не можу цього зробити.

Та чорні думки не відступали. Я хочу покинути цей світ. Я хочу зникнути.

Знову видихнув і знову занурився у воду. Я знав, що можу затримати дихання не менше ніж на 10 секунд. Тому почав відрахунок:

...10...9...8...7...6...5...4...3...

Поки я рахував, переді мною спливла така картина: мама і тато плачуть біля моєї могили. Плаче мій семирічний брат Аарон. Всі плакали і говорили, що це їхня провина, що вони повинні були зробити для мене щось більше.

Я не міг знести думки про те, що вони все життя почуватимуться винними у моїй смерті. Не міг залишити рідних із відчуттям втрати і провини.

Я еґоїст!

Я випірнув і зробив глибокий вдих. Не зміг так вчинити.

Але страждання були нестерпні. Тієї ночі я сказав Ааронові: «Коли мені виповниться двадцять один рік, я накладу на себе руки».

Я думав, що до того часу вже закінчу школу і, можливо, університет, але що буде далі, не знав. Не думав, що зможу знайти роботу або одружитися, як інші чоловіки. Яка жінка захоче вийти за мене заміж? Тому двадцять один рік для мене був кінцем життєвого шляху. Тоді здавалося, що до цього ще дуже далеко.

«Я розповім про тебе татові», – відповів молодший брат. Я звелів йому нікому нічого не розповідати, заплющив очі й заснув. Прокинувся від того, що на мое ліжко сів тато.

«Хто це тут заводить розмови про самогубство?» – запитав він.

Теплим і заспокійливим тоном він розповів мені про все хороше, що чекає на мене попереду. Він перебирав мое волосся пальцями – мені завжди це подобалося.

«Ми завжди будемо з тобою, – промовив тато. – Все буде гаразд. Обіцяю, ми завжди будемо з тобою. З тобою все буде добре, синку».

Ласкавий дотик і теплий погляд – ось що потребує кожна засмучена й розгублена дитина. На ту мить мені вистачило батькових слів. Він переконав мене в тому, що ми зуміємо знайти правильний шлях. Кожен син хоче вірити батькові. Тієї ночі батько дав мені те, на що я міг спертися. Для дитини немає важливішої людини за батька. Мій батько був щедрим на такі вчинки. Він завжди вмів виявляти любов і підтримку. Я все ще не розумів, як складеться мое життя, але батько сказав, що все буде добре, значить, так і має бути.

Після цієї розмови я міцно заснув. У мене так само бували погані дні й ночі, але я вірив батькам. Вони вселили в мене надію задовго до того, як я став уявляти собі розвиток власного життя. У моєму житті були періоди сумнівів і страху, та на щастя, все це вже пройдений етап. Як і будь-яка людина, я й досі часом сумую, та до мене більше не приходять думки про самогубство. Коли я озираюся назад і згадую своє життя, то можу лише подякувати Богові за те, що він врятував мене від розпачу.

Головне – надія

Я виступав у двадцяти чотирьох країнах світу. Я випустив диски. Мої записи на YouTube переглянули мільйони разів. Мені пощастило вселити надію в мільйони людей. Лишень подумайте, якої б утіхи я позбавився, коли б укоротив собі віку в десять років. Я б не отримав приголомшливої можливості розповісти свою історію ста двадцятьом тисячам слухачів у Індії, вісімнадцятьом тисячам у Колумбії і дев'ятьом тисячам в Україні.

Згодом я почав розуміти, що того дня не сам врятувався – то Бог мене врятував.

Мое життя він наділив глибоким сенсом, метою і радістю. Просто десятирічний хлопчик не міг цього збагнути.

Не припустіться помилки, якої мало не зробив я.

Якби в 1993 році я залишився під водою, то поклав би край своїм тимчасовим мукам. Але якою ціною? Зневірений підліток не міг уявити собі радісного юнака, котрий плаває на Гавах з морськими черепахами, що займається серфінгом у Каліфорнії або дайвінгом у Колумбії. Та не тільки пригоди важливі. Я ніколи не вплинув би на життя тисяч людей.

Я – всього лише невеличкий приклад милості Божої. Візьміть будь-якого героя – матір Терезу, Магатму Ганді або преподобного Мартіна Лютера Кінга-молодшого, – і ви зрозумієте, що в їхньому житті було чимало труднощів: в'язниці, насильство, навіть загроза смерті. Та вони однак залишалися вірними своїй мрії.

Коли вас охоплює туга і чорні думки, згадайте, що ви маєте вибір. Якщо вам потрібна допомога, попросіть про неї. Ви не самотні. Ви здатні думати про краще і діяти так, щоб наблизити реалізацію своєї мрії.

Згадайте, що було зі мною в дитинстві, і подивіться на мое життя зараз. Хто знає, які радості й досягнення чекають на вас у майбутньому? Хто знає, скільком людям ви зможете допомогти, станете дивом для кого-небудь? То йдіть зі мною, з людиною, котра не має рук і ніг! Ідіть зі мною в майбутнє, сповнене надії!

Розділ 3

З цілковитою певністю в серці

Біблія вчить, що віра – це те, на що люди сподіваються і що не потребує доказів. Ми з

вами не можемо жити без віри. Найчастіше про віру згадують у релігійному сенсі слова. Та в житті є й інші прояви віри. Як християнин, я живу з вірою в Бога. Попри те, що не можу побачити Його або доторкнутися до Нього, я всім серцем вірю в те, що Він існує, і ввіряю Йому своє майбутнє. Не знаю, що майбутнє приготувало для мене, та оскільки вірю в Бога, знаю, хто визначить моє завтра.

Кінець ознайомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=19568430&from=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.